

- *3-й варіант.* На ГА також буде важко прийняти ЕКЗ всіма (більше 120) країнами світу з урахуванням всіх національних побажань, бо кожна країна світу має свою думку. Мала б скликатися "ініціативна група" позаблокових держав, які обговорюють і приймають ЕКЗ регіонально, а потім через національний парламент її ратифікують, а решта держав приєднуються, поступово підписують і ратифікують ЕКЗ;
- *4-й варіант.* Скликається повноважна конференція з повноважних представників, які приймають ЕКЗ, а потім її ратифікують національні парламенти.

Остаточно визначитися зараз дуже важко! На вирішення цих питань піде ще багато років.

Восьмий блок проблем стосується питання про те, який характер повинні б мати правові норми, що будуть вписані в ЕКЗ? Чи це мали б бути імперативні норми, які тягнуть за собою санкції, покарання, як це є в національному праві? Чи норми ЕКЗ мали б бути рекомендаційними? Але тоді ніколи не будуть виконуватися вимоги ЕКЗ. Тобто ЕКЗ повинна містити норми обов'язкової юридичної сили.

Екологія, природа, довкілля мають превалювати; економіка, політика – це похідне! "Глобалізм" повинен проявлятися, передусім, в екологічному аспекті.

Сьогодні на порі – глобальна програма сталого розвитку. І вона не суперечить ідеї ЕКЗ. ЕКЗ є неминучим, об'єктивним етапом розвитку цивілізації загалом. Адже все більше людей на планеті проникнуті ідеями В. Вернадського, піднімаються до рівня усвідомлення цілісності та єдності людства. Це стає серйозним підґрунтям створення і схвалення ЕКЗ.

УДК 341.24+349.6

*Проф. Ю.Ю. Туниця¹, д-р екон. наук –
НЛТУ України, м. Львів*

ПІДХОДИ ДО МОДЕЛЮВАННЯ КАРКАСУ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОНСТИТУЦІЇ ЗЕМЛІ

Висвітлено основні концептуальні положення та підходи до формування структури (каркасу) Екологічної Конституції Землі як Основного Закону екологічної безпеки планети, збереження життя і спільної природної спадщини людства, забезпечення сталого соціально-економічного розвитку.

Ключові слова: глобальна екологічна безпека, спільна природна спадщина, сталий розвиток.

Prof. Yu. Yu. Tunytsya – UNFU, L'viv

Approaches to the Modeling of Framework for the World Environmental Constitution

The basic conceptual foundations and approaches to forming the structure (framework) of the World Environmental Constitution are being considered. It is viewed as a main Law for environmental safety of the planet, preserving life and common heritage of mankind, providing sustainable social-economic development.

Keywords: global environmental safety, common heritage, sustainable development.

¹ академік НАН України, ректор Національного лісотехнічного університету України (UNFU, L'viv)

Спільна доля землян (громадян планети) і реальні екологічні загрози життю Людини на Землі вимагають невідкладних радикальних заходів. Серед них чільне місце повинна зайняти Екологічна Конституція Землі (ЕКЗ) – Всесвітній договір з проблем екологічної безпеки планети, який має гарантувати збереження життя та спільної природної спадщини людства і забезпечувати сталий соціально-економічний розвиток цивілізації.

В ЕКЗ у концентрованому вигляді мають бути відображені основні положення всіх міжнародних угод, присвячених захисту природного життєвого довкілля, а також основні принципи, заявлені світовими самітами Стокгольм-72 та Ріо-92, положення, що викладені в доповіді Міжнародної комісії з довкілля і розвитку "Наше спільне майбутнє" (1987), в Хартії Природи (1982), Хартії Землі (2003) та в Хартії Океанів (1998). Крім того, мусять бути ретельно проаналізовані та використані усі без винятку серйозні наукові публікації (результати досліджень з усього спектра еколого-економічних проблем сталого розвитку), висновки яких можна сформулювати у вигляді конкретних юридичних норм.

Якщо ми дійсно усвідомили істину нашого великого співвітчизника В. Вернадського, що людський розум і керована ним праця у XX столітті стали "потужною геологічною силою", то на початку XXI століття мусимо усвідомити необхідність найшвидше спрямувати цю інтелектуальну силу на порятунок Землі, зокрема – на створення ЕКЗ.

Одним з переконливих аргументів такої нагальності є глобальні зміни клімату та інші перманентні глобальні та регіональні екологічні аномалії, до яких людство, на жаль, поступово звикає. І це звикання є дуже небезпечним, бо воно, без перебільшення, загрожує нашому виживанню.

Людина завдяки своєму інтелектові, як пише М.А. Голубець [1], стає сьогодні не лише організатором глобальної надсистеми – соціосфери, але й найпотужнішим руйнівником базової, функціонально незамінної її підсистеми – біосфери, і при цьому всьому має взяти на себе повну відповідальність за наслідки своєї деструктивної діяльності на Землі. Тому автор [1] вважає, що без Екологічної Конституції Землі і відповідних міжнародних структур, створених для втілення її норм у життя, "Порядок денний на XXI століття" залишиться лише декларацією, а людське суспільство сповзатиме в епоху нових глобальних криз і міжнародних конфліктів [1, с. 18].

Сама ідея створення ЕКЗ виникла у 1992 р. в період підготовки до відомої конференції ООН "Ріо-92". Вона вперше обговорювалася у квітні 1992 р. на Міжнародній науковій конференції в університеті Гофстра (США) з ініціативи української делегації і знайшла там схвалення, про що свого часу інформували своїх читачів україномовні газети США "Національна трибуна" [2] та "Свобода" [3], а також "Урядовий кур'єр" [4]. Наукове обґрунтування даної ініціативи опубліковано на три роки пізніше (1995) в англomовній статті автора [5].

У червні 1997 р. на 19-й спеціальній сесії Генеральної Асамблеї ООН Президент України Леонід Кучма заявив про необхідність розробки міжнародного правового акта, покликаного гарантувати екологічну безпеку плане-

ти шляхом визначення допустимих норм економічної поведінки усіх держав світу в інтересах виживання й розвитку цивілізації у XXI столітті [6]. Паралельно на цій же сесії канцлер ФРН Гельмут Коль від імені країн з чотирьох континентів (Бразилії, Сінгапуру, ПАР та ФРН) аргументував доцільність створення на основі Програми UNEP ООН Світової екологічної організації [7].

Слід зазначити, що ініціатива України щодо створення ЕКЗ має важливе міжнародне політичне значення. Адже Україна – єдина у світі держава, яка добровільно відмовилася від свого (одного з найбільших у світі) ядерного потенціалу, а також закрила Чорнобильську атомну електростанцію в ім'я національної та міжнародної екологічної безпеки? незважаючи на те, що цей крок завдає шкоди національній економіці. На фоні цих безпрецедентних історичних фактів українській дипломатії слід рішуче переходити у міжнародних відносинах від оборонної до наступальної тактики. Саме Україна має найбільше моральне право відігравати роль активного ініціатора та лобіста всіх міжнародних правових актів у дусі "Ріо-92", а згодом бути першою серед тих, хто скористається пов'язаними з цим перевагами та благами.

У цьому контексті принциповість виявив свого часу визначний український вчений і дипломат, проф. В.А. Василенко, котрий ще в 1987 р. опублікував статтю "Екологічна безпека як елемент всезагальної системи міжнародної екологічної безпеки" [8]. Він висловив думку, що правовою формою системи міжнародної екологічної безпеки повинна стати загальна міжнародна угода, яку автор називає "Всесвітній договір про екологічну безпеку людства". Така угода мала би закріплювати, на думку В.А. Василенка, основоположні принципи міжнародної екологічної безпеки та механізм їх втілення в життя. Шкода, що ідея автора [8] не знайшла тоді подальшого розвитку і не було здійснено відповідних кроків щодо її реалізації. Ще більш прикро, що ми про ідею В.А. Василенка взагалі нічого не знали і дізналися про неї випадково лише у 1997 р., коли на запрошення МЗС України готували виступ Президента України на 19-ту спеціальну сесію Генеральної Асамблеї ООН.

Сьогодні невідкладним завданням українських вчених є якомога швидше підготувати для обговорення світовою спільнотою проект структури ЕКЗ. Правда, наразі ще важко запропонувати такий проект цього безпрецедентного міжнародного документа, який міг би вже стати предметом обговорення в інстанціях вищого рівня, незважаючи на те, що маємо достатньо повне наукове обґрунтування концепції ЕКЗ, у якому брали участь не лише українські, але й зарубіжні [9-11] фахівці.

Поки що можна запропонувати лише основні підходи до формування структури (каркасу) ЕКЗ. На наш погляд, при підготовці структури (каркасу) ЕКЗ необхідно використати як результати наукових досліджень, так і досвід опрацювання попереднього проекту Конституційного договору (Конституції) Європейського Союзу, виробленого тимчасовим представницьким органом – президією "Європейського конвенту", який було офіційно презентовано 28 жовтня 2002 р. [12].

Користуючись підходами "Європейського конвенту", на першому етапі підготовки структури (каркасу) ЕКЗ можна обмежитися визначенням приблизної схематичної структури майбутньої ЕКЗ (нульовим наближенням), тобто назвами частин, розділів і деяких статей та порядком їх розташування.

Надалі, після обговорення запропонованого макету, цей каркас має бути наповнений конкретним змістом у вигляді юридичних норм, текст яких слід буде опрацювати міжнародним творчим колективом (очевидно, за кошти Глобального екологічного фонду та спонсорів).

За структурою ЕКЗ повинна складатися, на нашу думку, з преамбули, двох основних частин (які, своєю чергою, міститимуть ключові розділи та конкретні статті) і прикінцевих положень.

Орієнтовно преамбула може бути така:

"Ми, представники народів світу, пов'язаних спільною долею,

будучи громадянами своїх держав і водночас – громадянами планети, відзначаючи, що наш спільний дім – Земля – внаслідок процесів глобалізації став єдиною, взаємопов'язаною, взаємозалежною глобальною соціо-економічною системою і перебуває в небезпеці під впливом крупномасштабних загрозливих екологічних змін у біосфері, зокрема, глобальних змін клімату та нищення озонового шару,

усвідомлюючи масштаби наростаючих у ХХІ столітті глобальних екологічних загроз існуванню цивілізації, які виникають внаслідок: а) господарської діяльності людини; б) природних катаклізмів; в) під впливом інтегральної дії обох чинників,

розуміючи причинно-наслідкові взаємозв'язки між антиекологічною діяльністю національних і транснаціональних структур, з одного боку, та негативними екологічними ефектами, спричинюваними такою діяльністю в біосфері, з другого боку,

підтверджуючи необхідність здійснення ефективних превентивних заходів щодо поліпшення глобальної та регіональної і локальної екологічної ситуації, а також необхідність ліквідації спільними зусиллями усіх держав планети наслідків техногенних і природних катастроф, серед яких найбільш небезпечною для великої частини людства залишається Чорнобильська катастрофа,

зважаючи на те, що розум людини *Homo eonomicus* став неадекватним масштабам її дій в економічній сфері, а необмежені потреби людини виходять за рамки можливостей Природи їх задовольняти,

враховуючи, що жадоба до ресурсів і територій стала неконтрольованою, спричиняючи військові конфлікти та жертви,

беручи на себе відповідальність перед нинішнім і майбутніми поколіннями за збереження життя на Землі, здоров'я і благополуччя кожної людини, а також за збереження й примноження спільної природної спадщини людства,

визнаючи право кожної людини на охорону здоров'я і життя у доброякісному природному довкіллі та визнаючи непорушність суверенітету кожної держави,

маючи на меті посилити міжнародну відповідальність за стан природного довкілля Землі та створення умов для ефективної імплементації рішень світових самітів Стокгольм-72, Ріо-92, Йоганнесбург-2002, положень Доповіді Міжнародної комісії з довкілля і розвитку "Наше спільне майбутнє" (1987), вимог Рамкової конвенції ООН про зміни клімату (1992) та Кіотського протоколу до неї (1997), а також привернути увагу світової спільноти до важливості імплементації в структуру освіти і виховання принципів Хартії Природи (1982), Хартії Землі (2003) та Хартії Океанів (1998),

прагнучи систематизувати та узагальнити результати наукових досліджень і усіх прийнятих на їх основі міжнародних угод та домовленостей у сфері захисту єдиної еколого-економічної системи Землі та її регіональних і локальних підсистем, а також навколоземного космічного простору і доступних для діяльності людини космічних тіл,

керуючись морально-етичними принципами Хартії Землі, які знайшли схвалення Генеральної Конференції ЮНЕСКО 16 жовтня 2003 року та підтримку мільйонів активних громадян і багатьох організацій у всьому світі,

сповнені рішучості захистити життя на Землі, ліквідувати бідність, важкі захворювання та злочини, забезпечити сталий розвиток цивілізації,

діючи від імені своїх народів, проголошуємо Екологічну Конституцію Землі – Основний Закон глобальної екологічної безпеки, збереження життя і спільної природної спадщини людства".

Крім того, у преамбулі треба наголосити, що Основний Закон глобальної екологічної безпеки є обов'язковим для всіх держав світу, їх громадян, національних та міжнародних інституцій.

У першій частині слід виписати норми Екологічної Конституції Землі, де насамперед наголосити на тому, що вона має найвищу юридичну силу для всіх держав світу.

У першій частині мають бути відображені, по-перше, загальні положення майбутнього документа, які стосуються того очевидного факту, що планета Земля є спільним домом людства і всього біологічного різноманіття, джерелом життя, унікально збалансованим поєднанням екологічної, біологічної, кліматичної та інших підсистем, серед яких людина та наслідки її діяльності відіграють дедалі більшу роль. Людина, її життя і здоров'я та екологічна безпека визнаються найвищою соціальною цінністю незалежно від громадянства тієї чи іншої людини, національної, расової та релігійної приналежності.

Крім того, статті першої частини ЕКЗ відображатимуть вимогу Декларації тисячоліття ООН про те, що повага до природи визнається однією з фундаментальних цінностей, яку формують екологічна культура, духовність, свідомість. Вони вказуватимуть на те, що всі ресурси планети – земля, надра, фауна і флора, води і повітря, навколоземний простір є спільним надбанням (спадщиною) всього людства. Земля, надра, водні та інші природні ресурси, які перебувають під юрисдикцією національних держав, є об'єктами права власності цих держав. Але ця власність зобов'язує національні держави до такого її використання, яке не шкодить національним інтересам інших держав та збереженню цілісної екосистеми Землі, а також підтверджує гарантії суверенітету кожної країни та прав кожної людини.

На нашу думку, слід буде розмежувати обов'язковий та рекомендаційний характер норм ЕКЗ. При цьому статті обов'язкового характеру мають бути нормами прямої дії.

В окремих розділах ЕКЗ мають бути виписані екологічні права, свободи та обов'язки людини, а також екологічні права та обов'язки держав і міжнародних організацій.

Що стосується прав, свобод та обов'язків людини, то статті цього розділу мають закріпити принцип, задекларований Конференцією ООН "Стокгольм-72", про те, що нинішнє і прийдешні покоління людей мають рівні права на доброякісне природне довкілля і природні ресурси, а також гарантувати реалізацію Організації (1998) Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості у процесі ухвалення рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля.

Статті щодо прав та обов'язків держав і міжнародних організацій повинні закріпити у вигляді юридичних норм відповідні положення Договору про принципи діяльності держав щодо дослідження і використання космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла (1967), Конвенції про заборону військового або будь-якого іншого ворожого використання засобів впливу на природне середовище (1977), Конвенції про транскордонне забруднення повітря на великі відстані (1979), Порядку Денного на ХХІ століття, Ріо-Декларації, Конвенції про біорізноманіття, Конвенції щодо зміни клімату,

Заяви щодо принципів про ліси (1992), а також інших найважливіших міжнародних договорів, пов'язаних з екологічними правами і обов'язками держав і міжнародних організацій.

Один з розділів першої частини ЕКЗ мав би стосуватися збереження біологічного різноманіття, а саме, закріпити у вигляді юридичних норм принципи Конвенції 1979 р. про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі, Всесвітньої Хартії Природи (1982), Угоди про виконання положень Конвенції ООН із морського права від 10 грудня 1982 р., які стосуються збереження транскордонних рибних запасів та запасів далеко мігруючих риб і управління ними, Конвенції про охорону морських живих ресурсів Антарктиди (1988), Конвенції ООН про біорізноманіття (1992), інших міжнародних актів та результати найважливіших наукових досліджень у сфері збереження біологічного різноманіття.

В окремому розділі ЕКЗ необхідно виписати статті, які закріплюють у вигляді юридичних норм основні науково обґрунтовані вимоги щодо раціонального використання, охорони і відтворення земельних, водних і лісових ресурсів, іншої рослинності і тваринного світу, ресурсів надр. При цьому треба акцентувати увагу на необхідності постійного зростання питомої ваги відновлюваних ресурсів у секторах економіки – промисловості, енергетиці, сільському і лісовому господарстві, на транспорті тощо.

Тут також мають бути відображені відповідні положення Декларації принципів, що регулюють режим дна морів та океанів і його надр за межами національної юрисдикції (1970), Декларації про принципи раціональної експлуатації живих ресурсів Світового океану в загальних інтересах усіх народів земної кулі (1972), Хартії Землі (1999), інших міжнародних документів у сфері природокористування.

Важливим був би в ЕКЗ також розділ, статті якого відображали б необхідність регулювання антропогенного впливу на підсистеми глобальної екосистеми, запобігання заподіяння екологічної шкоди та відповідальність за шкоду, завдану довкіллю. У статтях цього розділу треба закріпити у вигляді юридичних норм принципи численних міжнародних договорів для охорони певного середовища чи земної екосистеми в цілому, зокрема, Рамкової Конвенції ООН про зміну клімату (1992), Кіотського протоколу (1997), Віденської конвенції про охорону озонного шару (1985), Монреальського протоколу про речовини, що руйнують озонний шар (1988), Стокгольмської конвенції про стійкі органічні забруднювачі (2004) тощо. Головним призначенням статей цього розділу має бути перенесення акценту міжнародно-правового регулювання безпосередньо на сфери, де виникають екологічні проблеми (певні сектори економіки) з метою запобігання їм. Тому окремі статті цього розділу мають висвітлити обов'язкові превентивні норми у відповідних секторах економіки та охопити такі підсистеми глобальної екосистеми: клімат, землі, надра, ліси, тваринний світ, внутрішні води, моря та океани, повітряний басейн, Північний та Південний полюси, острівні держави, навколоземний космічний простір та небесні тіла, на яких може здійснюватися діяльність людини.

У розділі під умовною назвою "Екологічно безпечні технології та радіаційна безпека" першої частини ЕКЗ треба закріпити у вигляді юридичних

норм основні науково обґрунтовані вимоги щодо обов'язків держав, національних і транснаціональних виробничо-комерційних структур повсюдно застосовувати екологічно безпечні технології, гарантувати радіаційну безпеку. А в розділі "Техногенні та природні катастрофи" – відобразити необхідність запобігання техногенним та природним катастрофам, а також відповідальність держав, національних і транснаціональних структур за ліквідацію їх наслідків (зокрема, наслідків Чорнобильської катастрофи).

Важливим в ЕКЗ був би також розділ зі статтями рекомендаційного характеру. Вони мали б стосуватися духовності, виховання, моралі, етики, науки та освіти з метою сталого розвитку. Основним джерелом формулювання цих статей можуть стати Хартія Землі (1999), низка відповідних документів ЮНЕСКО, Конференції ООН Ріо-92 та ін.

До другої частини ЕКЗ необхідно ввести розділи і статті щодо інституційного забезпечення норм Екологічної Конституції Землі (органів управління, регулювання та контролю за дотриманням її норм), а також статті стосовно підтримки процесів формування глобального громадянського суспільства.

Статті розділу "Органи управління, регулювання та контролю за дотриманням норм ЕКЗ" повинні визначати необхідні зміни в структурі ООН.

Першочерговими серед цих змін є створення органів контролю за дотриманням визнаних норм екологічно безпечної економічної діяльності національних і міжнародних структур, а саме: Ради екологічної безпеки ООН або поширення мандату Ради безпеки ООН на розв'язання міжнародних екологічних проблем; створення на базі програми ООН UNEP Міжнародної екологічної організації (офіційна пропозиція України, ФРН, Бразилії, Сінгапуру, ПАР та Франції, яку вже підтримали інші країни); створення Міжнародної екологічної поліції (служби моніторингу), Міжнародного екологічного суду, Прокуратури й Адвокатури, Міжнародного екологічного банку, а також інших взаємопов'язаних у єдину систему і підпорядкованих єдиній меті інституцій, які, згідно з нормами ЕКЗ, забезпечуватимуть діяльність, спрямовану на підтримку принципів сталого розвитку.

Треба буде також відобразити взаємостосунки і співпрацю новоствореної Світової екологічної організації з іншими міжнародними організаціями (СОТ, МОТ, МОЗ і т.д.).

У наступному розділі слід сформулювати статті (очевидно, рекомендаційного характеру), зміст яких сприятиме формуванню глобального громадянського суспільства, широкої участі громадськості, неурядових організацій, політичних партій та екологічних рухів у вирішенні глобальних, регіональних і національних проблем охорони природного життєвого середовища, раціонального використання і відтворення природних ресурсів, подолання бідності та забезпечення сталого розвитку в усіх країнах світу.

Важливо також помістити в окремому розділі статті про гарантії економічного стимулювання раціонального використання, охорони і відтворення природного довкілля і ресурсів, а також про санкції за їх нераціональне використання та деструктивний вплив на довкілля, обумовити стимули за екологічно спрямовані інвестиції, а також порядок здійснення Міжнародного екологічного аудиту.

У прикінцевих положеннях треба визначити порядок прийняття Екологічної Конституції Землі та внесення змін до неї.

Ймовірно, що в ході обговорення проекту ЕКЗ та його прийняття може виникнути потреба одночасної ухвали окремих протоколів до Конституції, як це було під час підготовки проекту Конституції Європейського Союзу. В такому разі Протоколи, додані до Конституційного договору, стануть його невід'ємною складовою частиною.

Зрозуміло, що міжнародні двосторонні та багатосторонні угоди у сфері захисту природного життєвого довкілля, прийняті до ратифікації ЕКЗ, мають залишатися чинними у частині, що не суперечить її положенням.

Сподіваємося, що запропоновані вище підходи до формування структури ЕКЗ, а саме, її ключові підпори (преамбула, дві частини тексту і прикінцеві положення) будуть сприйняті фахівцями і вже не зазнаватимуть істотних змін.

У подальшому при підготовці першого проекту тексту ЕКЗ її конкретні статті слід буде формувати принаймні з п'яти джерел.

1. Статті, дослівно перенесені (й відповідним чином адаптовані, виправлені) з офіційних міжнародних документів, які вже визнані або ратифіковані більшістю країн світу і які, вочевидь, найлегше проходитимуть погодження.

Для того, щоб знати, що саме слід дослівно переносити в ЕКЗ із загальноприйнятих офіційних міжнародних двосторонніх та багатосторонніх угод, треба здійснити колосальну скрупульозну аналітичну роботу щодо відбору і сепарування статей для ЕКЗ з прийнятих раніше офіційних джерел.

2. Статті, за основу яких взято положення з офіційних та відомих (авторитетних) неофіційних міжнародних документів (угод), але які перенесені в ЕКЗ не дослівно, а з корективами та виправленнями.

Ці статті будуть позначатися у проектах ЕКЗ символом 2 і через крапку – 2.1; 2.2; 2.3; і т.д., де другою цифрою позначатиметься джерело, з якого запозичено дану статтю.

Для цього потрібна колосальна аналітична робота великої кількості фахівців для кваліфікованого відбору найважливіших, найістотніших положень, які не можна оминати в ЕКЗ з причини їх істотного значення для формування викінченої системи правового захисту екосистеми Землі та її регіональних і локальних підсистем.

3. Статті, які відображають сутність двох, трьох і більше положень того чи іншого міжнародного документа (угоди), але не "фотографують" його тексту. Можливо доцільно буде використати навіть положення, які відображають сутність окремих статей того чи іншого національного документа (Конституції держави або законів про охорону природного довкілля).

Тексти цих статей будуть неадекватними джерелу (оригіналу), але їх зміст має бути адекватним джерелу (оригіналу).

Ці статті будуть позначатися у проектах ЕКЗ символом 3 і через крапку – 3.1; 3.2; 3.3; і т.д., де другою цифрою позначатиметься джерело, на підставі якого сформульовано дану статтю.

4. Статті, які відображають зміст (сутність, спрямування) не окремих положень, а цілого документа загалом (угода, доповідь, звіт, книга тощо), тобто вони не оригінальні за змістом, не нові, не видумані, але сформульовані на підставі детального вивчення того чи іншого джерела, його аналізу та

синтезу й відображають (компілятивно) коротко і в юридично точній формі сутність цілого документа, на підставі якого формуватимуться статті.

Ці статті будуть позначатися у проектах ЕКЗ символом 4 і через крапку – 4.1; 4.2; 4.3; і т.д., де другою цифрою позначатиметься джерело (угода, доповідь, звіт, книга тощо), на підставі якого сформульовано дану статтю.

5. Статті – цілком нові, оригінальні, які раніше не публікувалися, але віддзеркалюють реалії життя і відображають суто думки авторів проекту, як висококваліфікованих фахівців-експертів, котрі на підставі власних спостережень, власного бачення, власного життєвого досвіду і власних висновків щодо вирішення проблеми збереження природного життєвого довкілля формують відповідні статті Конституції.

Ці статті будуть позначатися у проектах ЕКЗ символом 5 і через крапку – 5.1; 5.2; 5.3; і т.д., де другою цифрою позначатиметься ім'я автора.

Загалом зміст усіх статей ЕКЗ повинен відображати:

- по-перше, юридичні норми та юридичну відповідальність громадян, суб'єктів господарювання, державних та недержавних інституцій і міжнародних структур за раціональне використання, охорону і відтворення природних ресурсів та якість природного життєвого довкілля, за відвернення екологічних загроз переважно превентивними заходами;
- по-друге, ефективний адміністративний контроль і регулювання усієї виробничо-господарської діяльності з точки зору екологічного імперативу, зокрема, спеціальної природоохоронної діяльності та діяльності у сфері використання природних ресурсів шляхом функціонування в системі ООН світової екологічної організації та інших структур;
- по-третє, запровадження економічних стимулів та санкцій у сфері використання довкілля і природних ресурсів, їх превентивного захисту, відтворення якості природного довкілля та відновлюваних природних ресурсів і пошуку альтернативних джерел заміщення невідновлюваних ресурсів.

Ми переконані, що рішення авторитетних самітів, таких як "Ріо-92", "Йоганнесбург-2002" та інших, не зможуть бути реалізованими з огляду на їхній рекомендаційний характер без створення, прийняття і ратифікації Екологічної Конституції Землі – основного Закону глобальної екологічної безпеки, збереження життя і спільної природної спадщини людства, Закону, який мусить стати обов'язковим для всіх держав світу, їх громадян, національних та міжнародних інституцій. Тому сьогодні вченим і фахівцям слід зосередити особливу увагу на підготовці досконалого проекту ЕКЗ, а МЗС України та Мінприроди України домагатися визнання ідеї ЕКЗ на міжнародному рівні, використовуючи для цього майбутні форуми ООН з проблем глобальних змін клімату Землі, які відбудуватимуться в найближчому майбутньому.

Література

1. Голубець М.А. Проблеми глобалізації, сталого розвитку, керування та Екологічна Конституція Землі// Наук. вісник УкрДЛТУ: Концепція Екологічної Конституції Землі – правова основа стратегії сталого розвитку. – Львів: УкрДЛТУ. – 2002, вип. 12.7. – С. 14-18.
2. "Національна трибуна" (США), 1992, 19 квітня.
3. "Свобода" (США), 1992, 16 червня.
4. "Урядовий кур'єр", № 23, 1992, 15 червня.
5. Tunytsya Yuriy, Prof. Dr. Ecological Federalism in the Context of Regional and World Development. Contributions in Political Science, Number 357 GREENWOOD PRESS Westport, Connecticut. – London, 1995, pp. 296-303.

6. **Гарантувати** екологічну безпеку планети. Виступ Президента України Леоніда Кучми на 19-й спеціальній сесії Генеральної Асамблеї ООН для всебічного огляду та оцінки ходу здійснення "Порядку денного на XXI століття"// Урядовий кур'єр. – 1997, № 114-115, 26 червня.

7. **Бюлетень** відомства преси та інформації Федерального Уряду Німеччини. – Бонн, 3 липня 1997, № 56/ С. 641.

8. **Василенко В.А.** Экологическая безопасность как элемент системы международной безопасности// Материалы международной научной конференции "Советская дипломатия в борьбе за мир и международную безопасность". – М.: Ордена Трудового Красного Знамени Дипломатическая академия МИД СССР. – 1987. – С. 68-75.

9. **Dieter Blumenwitz.** The settlement of international disputes relating to the environment the international court of justice and international arbitration// Наук. вісник УкрДЛТУ: Концепція Екологічної Конституції Землі – правова основа стратегії сталого розвитку. – Львів: УкрДЛТУ. – 2002, вип. 12.7. – С. 50-61.

10. **Geert Van Hoorick.** The principle of common heritage of mankind as basis for a world ecological constitution// Наук. вісник УкрДЛТУ: Концепція Екологічної Конституції Землі – правова основа стратегії сталого розвитку. – Львів: УкрДЛТУ. – 2002, вип. 12.7. – С. 61-71.

11. **Norbert Weber.** The international forest regime – a pivotal part of global environmental governance// Наук. вісник УкрДЛТУ: Концепція Екологічної Конституції Землі – правова основа стратегії сталого розвитку. – Львів: УкрДЛТУ. – 2002, вип. 12.7. – С. 77-82.

12. <http://european-conbvention.eu.int/docs/sessPlen/00369.en2.pdf>.

УДК 330.15 Проф. Джон Бекер – Університет штату Пенсільванія, США

ЗАЛУЧЕННЯ ПРИНЦИПІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В ЕКОЛОГІЧНІЙ КОНСТИТУЦІЇ ЗЕМЛІ: ОГЛЯД ЮРИДИЧНИХ АСПЕКТІВ ТА МОЖЛИВОСТЕЙ

На основі регіональних, державних та міжнародних прикладів розглянуто такі питання, що торкаються конституційних положень для інституціоналізації ідей сталого розвитку в політичній та економічній системах: (1) Чому політики вважають конституційне забезпечення ефективним засобом інституціоналізації принципів сталого розвитку? (2) До яких основних юридичних питань звертаються ці заходи? (3) Виходячи з наведених прикладів, які висновки можна зробити і застосувати з метою сприяння прийняттю Екологічної Конституції Землі? Завдяки аналізу кожного з прикладів окреслено і запропоновано ряд фундаментальних засад, на яких повинна базуватись Екологічна Конституція Землі, щоб бути ефективним інструментом втілення в життя принципів сталого розвитку.

Prof. John C. Becker¹ – Agricultural Economics and Law, the Pennsylvania State University, University Park, Pennsylvania, U.S.

Incorporating Sustainable Development Principles into a World Constitution: A Survey of Legal Issues and Opportunities

Using state, national and international examples this paper addresses the following questions that surround the use of constitutional provisions to institutionalize sustainable development concepts in political and economic systems: (1) Why do policy makers believe that a Constitutional provision is an effective means to institutionalize sustainable development? (2) What are the primary legal issues that these sample measures addressed? (3) From these examples, what lessons can be learned and then applied in the context of promoting the adoption of a World Environmental Constitution? As a result of analyzing

¹ The author wishes to acknowledge the gracious support of the George and Nina Waskob family of State College, Pennsylvania who made this presentation to the 2nd International Conference, "World Environmental Constitution as Economic and Legal Basis for Global Strategy of Sustainable Development and Environmental Security" possible, National Forestry University of Ukraine, L'viv Ukraine, September 28, 29, 2006.